

Iako su Države Zapadnog Balkana 2018. godine postale obavezne da smanje aerozagađenja iz termoelektana, rezultati za emisije u 2018. godini pokazuju da je nekoliko termoelektrana u zemljama Zapadnog Balkana u periodu od 2016. godine zapravo povećalo, a ne smanjilo, emisije praškastih materija i sumpor-dioksida

Šesnaest termoelektrana u Bosni i Hercegovini, Sjevernoj Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i na Kosovu emitovale su više sumpor dioksida nego sve termoelektrane u Evropskoj uniji zajedno, pokazuje izvještaj "Ugalj na Balkanu".

Istraživačica Bankwatcha Iona Ciuta (Jona Ćuta), upozorava da je posljedica 3.900 preuranjenih smrti godišnje, kako u zemljama regije tako i u susjednim državama.

Koliko sumpor-dioksida termoelektrane na Balkanu emituju?

"Izvještaj koji smo objavili prošle godine pokazuje da termoelektrane u državama Zapadnog Balkana, njih ukupno 16, emituju istu količinu sumpor-dioksida kao sve termoelektrane u EU, kojih ukupno ima 250. Kada pogledamo kolika emisija je pravno dozvoljena u svakoj od zemalja, ukupno prekoračenje je bilo šest puta veće od dozvoljene vrijednosti. Mislim da su najgori rezultati u Srbiji, ali Bosna i Hercegovina, Kosovo i Sjeverna Makedonija, također imaju visoke vrijednosti sumpor-dioksida. Mislim da najviše zabrinjava slučaj Termoelektrane Kostolac u Srbiji, jer je to jedina termoelektrana na Zapadnom Balkanu u koju se ulagalo kako bi se smanjila emisija sumpor-dioksida. I pored toga, nakon dvije godine od kada je rečeno da je spremna i funkcionalna, ona emituje 14 puta više sumpor-dioksida od dozvoljenog.", kaže Ćuta.

Posljedice zagađenja

"U zavisnosti od tipa zagađenja, možemo razlikovati dugotrajne i kratkotrajne posljedice. Ono što, vjerujem, svi u regionu osjećaju ovih dana, jesu poteškoće sa disanjem, iritacija respiratornog trakta. Dugotrajna izloženost PM 2.5 česticama, koje su najmanje oslobođene čestice, posebno je zabrinjavajuća, jer su one toliko sitne da idu direktno u krvni sistem i pluća i mogu ostati u ćelijama. Sumpor-dioksid dovodi do kiselih kiša koje utiču na usjeve i zemlju. Mi te čestice zatim unosimo u organizam, bilo kroz hranu ili vodu u kojoj je onda prisutan sumpor-dioksid. Naše istraživanje iz 2019. godine je pokazalo da trebamo imati u vidu da ove emisije, pogotovo čestice PM 2.5, kao i sumpor-dioksid, mogu da putuju stotinama kilometara. Dakle, stanovništvo okolnih EU zemalja, kao što su Rumunija, Mađarska ili Italija, u istoj mjeri je izloženo riziku koliko i lokalno stanovništvu na Zapadnom Balkanu." rekla je Ćuta.

Preporuke vlastima u regiji

“Kada su preporuke u pitanju, moramo imati u vidu kom nivou vlasti se obraćamo. Što se tiče nacionalnih vlada, koje imaju mandat da donose i provode zakone, mi bismo predložili usaglašavanje sa Direktivom o ograničenju emisija u vazduh iz velikih postrojenja sa sagorijevanjem, koja je dio zakonodavstva o zaštiti životne sredine i Ugovora o energetske zajednici, čije su potpisnice sve zemlje Zapadnog Balkana.

Preporučujemo vladama i da donose energetske izbore zasnovane na procjeni rizika po zdravlje i životnu okolinu, da prave racionalnije planove u energetskom sektoru i da uvezuju strategije i zakonodavstvo u oblastima ekonomije i zaštite životne sredine. Također, treba da biraju održive oblike obnovljive energije. To je sve na nacionalnim vladama.

Treba da budemo svjesni i uloge koju regionalne i lokalne vlasti imaju u problemu zagađenosti vazduha.

Postoji mnogo mjera koje mogu biti preduzete na lokalnom nivou, kao što je povećavanje zelenih površina u gradovima po glavi stanovnika, uspostavljanje zona niske emisije gasova, mjere za unaprjeđenje procesa iskopavanja ruda u blizini termoelektrana. Tu su i zaštitni pojasevi oko gradova, postoji mnogo rješenja koje lokalne vlasti mogu da provedu. Ona i koštaju manje nego promjena čitavog energetskog sistema, što je nešto čemu svi težimo, ali smo svjesni da se to ne može dogoditi preko noći i da dugo traje.”, objasnila je Ćuta.

Preporuka za građanje

“Nažalost, ovo je nešto što često čujem od strane vlasti. Ja to tumačim kao nespremnost nadležnih da prihvate manjak svoje posvećenosti i volje da riješe problem, te ga prebacuju na stanovništvo govoreći da ova velika zagađenja dolaze od automobila i kućnog grijanja. Postoje izbori koje mi, kao građani, možemo napraviti, kao što je korištenje gradskog prevoza umjesto automobila ili ulaganje u naš grijni sistem. Treba da imamo u vidu da, kada govorimo o izboru prevoza, lopta se opet prebacuje u dvorište lokalnih vlasti koje treba da osiguraju sistem javnog prevoza koji bi nas podstakao da ga koristimo i ostavimo automobile, koji je pouzdan i u dobrom stanju.

Vratiću se na ono što sam rekla kada sam govorila o centralnim vlastima. Kada imamo slona u sobi, kao što su termoelektrane, koje nisu usklađene sa zakonodavstvom, jasno je da vlast treba da iskoristi moć i osigura poštivanje zakona. Oni su, definitivno, najveći zagađivači vazduha.

Tek kada riješimo to pitanje, onda možemo da idemo u rješavanje pojedinačnih problema koji se tiču građana.” Pojasnila je Ćuta.

Balkan: Problem zagađenja vazduha nadležni prebacuju na građane

Izvor: slobodnaevropa.org